

Libris

Respect pentru oameni și cărți

REGINA ELISABETA A ROMÂNIEI

QUEEN ELIZABETH OF ROMANIA

UN SECOL DE
ETERNITATE
A CENTURY OF ETERNITY

SINAIA, 2016

Libris

MUZEUL NAȚIONAL PELEȘ

Respect pentru oameni și cărți

REGINA ELISABETA A ROMÂNIEI UN SECOL DE ETERNITATE

SINAIA, 2016

ISBN 978-9975-0-5718-2

C U P R I N S

Narcis Dorin ION, <i>Regina Elisabeta a României - Un secol de eternitate</i>	5
Dan BERINDEI, <i>Regina Elisabeta în memoria poporului român</i>	9
Ion BULEI, <i>Elisabeta, o regină pentru România</i>	11
File de album	49
Catalogul selectiv al expoziției	169

REGINA ELISABETA A ROMÂNIEI UN SECOL DE ETERNITATE

*Queen Elizabeth of Romania
A century of eternity*

La 18 februarie/5 martie 2016 s-au împlinit o sută de ani de la trecerea în neființă a reginei Elisabeta a României. O personalitate fascinantă a istoriei noastre moderne, o figură cu totul aparte a familiei regale române, pe care Muzeul Național Peleş o omagiază acum prin organizarea unei expoziții speciale. O expoziție care își propune să prezinte iubitorilor de frumos un portret aparte al suveranei-poete Carmen Sylva prin etalarea unor valoroase piese de patrimoniu din colecțiile Muzeului Național Peleş.

Unele dintre exponate sunt creații personale ale reginei Elisabeta și constituie o mărturie asupra talentului artistic al suveranei, evocat de mulți dintre contemporanii săi. La 20 aprilie 1878, cu ocazia zilei de naștere a principelui Carol, principesa Elisabeta îi oferea soțului său, drept cadou, un tablou reprezentând un buchet de frunze cu fragi și pădăie. O altă lucrare prezentă în expoziție – intitulată *Puiu* – a fost pictată de regina Elisabeta în 1883 și reprezintă o tânără țărăncă în peisaj montan, care întruchipează de fapt o alegorie a României. Un desen asemănător a fost publicat de Carmen Sylva în ediția princeps a volumului „Poveștile Peleşului”, apărut în limba germană la Leipzig, în 1883.

Tot la doi ani de la proclamarea Regatului României, în 1883, regina Elisabeta realiza *Actul inaugural al Castelului Peleş*, piesă valoroasă care ocupă un loc aparte în cadrul expoziției. Acest document artistic vorbește viitorimii de ctitorirea reședinței regale din Sinaia, care a devenit „leagănul Dinastiei române”. Două gravuri din 1881 și trei manuscrise ale reginei Elisabeta (dintre care două cu legături de argint și pietre prețioase) completează portretul de artist al reginei poete Carmen Sylva.

The date of 18th February 2016 marked the hundred year anniversary of the death of Queen Elizabeth of Romania. A fascinating personality of Romanian modern history, this unique figure in the Romanian royal family is celebrated by the National Peleş Museum through the staging of a special exhibition. An exhibition that provides art lovers with a unique portrait of the queen and poet Carmen Sylva by displaying valuable heritage items from the collection of the National Peleş Museum.

Some of the exhibits are the works of Queen Elizabeth herself and thus bear witness to the sovereign's artistic talent, which was recognised by many of her contemporaries. On 20th April 1878, on the occasion of the birthday of Prince Carol, Princess Elizabeth gave her husband as a gift a painting of a bouquet of leaves, strawberries and dandelions. Another watercolour from the exhibition – entitled *Puiu* – was painted by Queen Elizabeth in 1883 and depicts a young peasant girl in an alpine landscape, which in fact represents an allegory of Romania. A similar drawing by Carmen Sylva also appeared in the first edition of the book *Pelesch Märchen*, published in German in Leipzig in 1883.

It was also in 1883, two years after the Proclamation of the Kingdom of Romania, that Queen Elizabeth created *The Inaugural Act of Peleş Castle*, an important work that occupies a special place in the exhibition. This historical work of art speaks to future generations about the founding of the royal residence in Sinaia, which was to become the “cradle of the Romanian dynasty”. Two etchings from 1881 and three of Queen Elizabeth's manuscripts (including two bound in silver and precious stones) enrich the portrait of Carmen Sylva the artist.

În expoziție mai este prezentat un Caiet manuscris litografiat după „Die Sphynx”. Acesta reprezintă o copie a caietului manuscris al Reginei Elisabeta și cuprinde versuri în limbile germană și franceză, alături de traducerea în limba română a Elenei Văcărescu și partituri muzicale de August Bungert pe versuri de Carmen Sylva.

O altă pasiune a reginei Elisabeta a României – arta broderiei, a dantelei – este ilustrată în expoziția organizată de Muzeul Național Peleş prin prezentarea unor creații cu certă valoare artistică și memorială. Căsătoria principelui moștenitor Ferdinand cu principesa Maria în 1893 i-a prilejuit reginei Elisabeta realizarea unei broderii pe catifea, păstrată până în zilele noastre. O altă piesă valoroasă – prezentată la Expoziția universală de la Paris din anul 1900 – o reprezintă scutecul de botez al principelui Carol, realizat din dantela frivolité, în anul 1894, de către Regina Elisabeta. Mai multe piese de dantelă lucrate cu suveica de regina Elisabeta (acoperitoare de potir, acoperitoare de sicriu, ancadrament de altar, pernuțe) vin să completeze portretul artistic al evlavioasei suverane, cufundată spre sfârșitul vieții într-o profundă religiozitate. O piesă specială în cadrul acestei expoziții o reprezintă chiar suveica reginei Elisabeta, realizată din aur masiv.

Muzeul Național Peleş păstrează în colecțiile sale piese de mobilier care poartă amprenta talentului artistic al reginei Elisabeta, cum ar fi o masă circulară, al cărei blat a fost decorat de suverană cu scene biblice. O casetă de corespondență a fost pictată de Carmen Sylva cu motive florale și vegetale. Diferite piese de mobilier și de artă decorativă care au aparținut reginei Elisabeta și sunt prezentate în expoziție vin să completeze atmosfera care domnea odinioară în castelul Peleş, atât de drag suveranilor României. Realizate în importante ateliere europene (Paul Telge din spațiul german, Émile Gallé din cel francez) sau chiar în România, toate aceste piese de patrimoniu arată gustul artistic al unei epoci numite cândva – cu justificată mândrie – „La Belle Époque”.

Evocarea personalității complexe a reginei Elisabeta nu poate fi completă fără prezentarea activității caritabile pe care aceasta a desfășurat-o cu o rară devoțiune. Această „sfântă binefăcătoare” – cum și-o amintea George Enescu – a înființat spitale în vreme de război și orfelinate în timp de pace.

The exhibition also includes a *Lithographed Manuscript of “Die Sphynx”*, containing poems in German and French, together with Romanian translations by Elena Văcărescu, as well as musical scores by Carmen Sylva and August Bungert.

One of Queen Elizabeth's other passions – the arts of embroidery and lace – is also illustrated in the exhibition staged by the National Peleş Museum through the inclusion of a number of works of high artistic and memorial value. The marriage of Prince Ferdinand, the heir to the throne, to Princess Marie in 1893 provided Queen Elizabeth with an opportunity to create a work of embroidery on velvet that still survives today. Another impressive work – first exhibited at the Exposition Universelle in Paris in 1900 – is the baptism dress worn by Prince Carol made from tatted lace in 1894 by Queen Elizabeth. A number of items of lace made by Queen Elizabeth using a weaving shuttle (a chalice cover, a coffin cover, an altar surround and some ceremonial cushions) complement the artistic portrait of the pious sovereign, who became deeply religious towards the end of her life. Another highlight of the exhibition is that of Queen Elizabeth's very own weaving shuttle, which is made of solid gold.

The collection of the Peleş National Museum also includes items of furniture bearing the artistic fingerprint of Queen Elizabeth, such as a circular table whose top was decorated by the sovereign with Biblical scenes and a correspondence box adorned by Carmen Sylva with painted flower and plant motifs. Various items of furniture and decorative art that used to belong to Queen Elizabeth and which also form part of the exhibition help to recreate the atmosphere of everyday life at the castle in Sinaia of which the Romanian sovereigns were so fond. Manufactured by leading European workshops of the day (such as those of Paul Telge from Germany and Emil Gallé from France), and even some Romanian workshops, all of these heritage items demonstrate the artistic tastes of an era once known – with justifiable pride – as *La Belle Époque*.

This portrait of Queen Elizabeth's complex personality would not be complete without also including the charitable works in which she engaged with such rare devotion. This “sacred benefactor”, as George Enescu described her, founded hospitals during the war and orphanages during times of peace.

Principesa Elisabeta s-a implicat activ în timpul Războiului de Independență prin înființarea unui spital la Cotroceni, în care s-a ocupat de îngrijirea răniților. Astfel și-a câștigat Elisabeta renumele de „mamă a acelora îndurerăți”, eternizat în operele mai multor artiști. Sculptorul Carol Storck este prezent în expoziția omagială organizată de Muzeul Național Peleş cu lucrarea *Elisabeta îngrijind un rănit*.

Medalistică omagială prezentată în cadrul expoziției evocă activitatea filantropică a reginei Elisabeta, concretizată prin înființarea institutului „Vatra Luminoasă”, dedicat îngrijirii celor fără vedere, sau a Societății de binefacere „Regina Elisabeta”, care în 1902 înființa un azil pentru săraci. Azilul „Elena Doamna” s-a bucurat și el de atenția protectoare a reginei Elisabeta, în 1912 fiind emisă o medalie jubiliară la împlinirea a 50 de ani de existență a azilului.

Cum iconografia reginei Elisabeta a României nu putea lipsi din această expoziție omagială, piesa de rezistență este splendidul portret realizat în 1872 de G.P. Al. Healy, care o înfățișează pe principesa Elisabeta la vârsta de 28 de ani, îmbrăcată în costum popular muntenesc. Două albume de fotografii (dintre care unul dăruit de primarul orașului Neuwied, la împlinirea unui secol de la nașterea suveranei) evocă secvențe din viața reginei Elisabeta a României. Imaginea suveranei este completată și prin prezentarea unor portrete de cabinet, provenite din fototeca Muzeului Național Peleş, a Bibliotecii Academiei Române - Cabinetul de Stampe, a Muzeului Național de Istorie a României, a Muzeului Municipiului București sau din colecțiile private ale domnilor Mădălin Ghigeanu și Vlad Andreas Grunau.

Ne exprimăm speranța că expoziția *Regina Elisabeta a României – Un secol de eternitate*, organizată de Muzeul Național Peleş, creionează un portret sugestiv al primei suverane a românilor, cea hărăzită de Divinitate cu alese calități, umane și artistice, cea care, în urmă cu un secol – așa cum își amintea I. G. Duca – „părăsea singură pământul pe care fusese regină, singură de tot, ca cea mai dezmoștenită dintre muritoare. Fără bărbat, fără copii, fără preoții legii ei, departe de rudele, de țara sa”. Astfel se încheia destinul acestei mari regine, care a iubit atât de mult artele și oamenii. La un veac de la trecerea sa în lumea fără dor, am ales să-i cinstim memoria prin realizarea acestei expoziții, ilustrată în albumul monografic intitulat *Regina Elisabeta a României – Un secol de eternitate*.

Moreover, Princess Elizabeth became actively involved in the War of Independence, founding a hospital in Cotroceni, where she cared for the wounded. She therefore became known as “Mother to the Sick” and was eternalised as such in the works of many artists, including Carol Storck's sculpture Elizabeth Caring for a Wounded Soldier, which also features in the exhibition at the Peleş National Museum.

The medals on display in the exhibition reflect Queen Elizabeth's philanthropic endeavours, which included the founding of the Vatra Luminoasă institution for the blind and the Queen Elizabeth Society, which, in 1902, established an asylum for the poor. The Elena Doamna Asylum also enjoyed the Queen's patronage, with a jubilee medal being issued in 1912 to mark the asylum's fifty year anniversary.

As a likeness of the Queen was an obligatory feature of the exhibition, the pièce de résistance is the splendid portrait painted in 1872 by George Peter Alexander Healy, who depicts Princess Elizabeth at the age of 28 dressed in traditional alpine clothes. Two original albums of photography (one of which was a gift from the mayor of Neuwied on the occasion of the hundred year anniversary of the Queen's birth) contain scenes from the life of Queen Elizabeth of Romania. These images are complemented by a number of studio portraits from the photographic archive of the Peleş National Museum and the private collection of the architect Mădălin Ghigeanu of Bucharest.

It is my hope this the exhibition at the Peleş National Museum should paint an evocative portrait of Romania's first queen. She who was endowed by God with a range of unique human and artistic qualities. She who, in the words of Ion G. Duca, one hundred years ago “would leave the earth on which she had been Queen, entirely alone, the most disinherited among mortals. With no husband, with no children, with no priests of her own faith, far away from her relatives, from her country.” Such was the destiny of this great queen, who loved both people and the arts so profoundly. And thus it is that, a century after having departed this world, we decided to pay tribute to her memory with this exhibition and catalogue entitled Queen Elizabeth of Romania – A Century of Eternity.

Dr. Narcis Dorin ION

Manager al Muzeului Național Peleş

Manager of the Peleş National Museum

Regina Elisabeta; Atelier fotografic Franz Mandy, 1895. Colecția arh. Mădălin GHIGEANU.

Queen Elizabeth; Franz Mandy, 1895. Private collection of arch. Mădălin GHIGEANU.

A fost cea dintâi regină a României și în același timp, vreme de o jumătate de veac, a fost o ambasadoare în lume a tot ce este românesc. Intelectuală rafinată, cunoscătoare a multor limbi străine, a învățat și limba română și a făcut acest lucru dintr-o dorință de perfecțiune, dar și pentru a se înțelege și a înțelege cât mai deplin pe cei cărora soarta o destinase să le fie în frunte.

A avut rare însușiri. Scriitoare, intelectuală înzestrată cu capacitatea de a recepta și de a acumula variate cunoștințe, neîntrecută artistă, a fost o regină care a făcut din țara și poporul care o aduseseră la cârma lor un țel al vieții, străduindu-se a le difuza, dincolo de hotare, imaginea.

Fire visătoare și romantică a avut însă și priceperea rară de a-și asigura propagarea imaginii, dar prin aceasta a contribuit și la difuzarea cunoștințelor despre tânăra Românie. O preocupau neconținut manifestările artistice. A alcătuit o adevărată curte de artiști, a dat întreg sprijinul marilor talente din domeniul muzicii și artelor plastice.

În bună măsură trăia într-o lume a ei, ruptă de realitatea vieții cotidiene și chiar de lucrurile practice. Pentru exactul și scrupulosul rege Carol I ea ridica uneori semne de întrebare, neavând nici noțiunea clară a valorii banului. A avut însă meritul de a nu se amesteca în viața politică. N-a făcut-o decât odată, când s-a implicat în proiectul de căsătorie al prințului moștenitor Ferdinand cu Elena Văcărescu, ceea ce a impus exilul ei peste hotare, rigurosul rege readucând-o în țară doar după câțiva ani.

A cuprins în narațiunile ei basmele românilor, a adoptat portul popular în diferite ocazii, impunându-l astfel înaltei societăți, a încurajat pe cât i-a stat în putință literatura și arta țării ei de adopțiune și mai ales i-a difuzat imaginea în lume. A răspuns astfel adoptării ei de către fiii și fiicele poporului de la Carpați și Dunăre. În timpul Războiului de Independență s-a comportat ca o adevărată Doamnă a țării, mai ales prin grija acordată victimelor conflagrației, conferindu-i-se îndrituit de popor titlatura de „mama răniților”.

As the first Queen of Romania, for half a century Elizabeth acted as ambassador to the world for all things Romanian. Intellectually refined, she spoke many foreign languages, also learning Romanian, in part because she was a perfectionist, but also so that she could be understood by, and could herself understand, as fully as possible, those she was destined to lead.

She was a queen of rare talents. A writer with the intellectual capacity to absorb and accumulate a vast array of knowledge, and not to mention an exceptional artist, Elizabeth made the country and people that had made her their queen a focal point of her life and strove to advocate on their behalf abroad.

A dreamer and a romantic, she was also a rare master of self-promotion, something which also helped spread knowledge of a nascent Romania.

She displayed an ongoing fascination for the arts and turned her court into a centre of artistic and creative activity, while lending her full support to many great talents from the worlds of music, literature and the fine arts.

And yet to a great extent she lived in a world of her own, cut off from the reality of everyday life and practical affairs. For the exacting and scrupulous King Carol I, Elizabeth, who did not possess a clear notion of the value of money, was sometimes a matter of concern. Yet she had the merit of not interfering in politics – except on one occasion, when she became involved in Crown Prince Ferdinand's plans to marry Elena Văcărescu, which resulted in her going into exile abroad, with Carol I bringing her back to Romania only after a number of years had passed.

She incorporated Romanian fairy tales into the stories she wrote, she wore traditional dress on various occasions (thereby making it fashionable among Romanian high society), she did her utmost to promote the literature and art of her adopted country, and, above all, conveyed a positive image of Romania around the world. This was her way of expressing her gratitude towards the people of the Carpathians and the Danube who had adopted her. During the War of Independence, she comported herself like a true first lady of the country, in particular through the care she showed for the victims of the war, which rightfully earned her the name among the people of “Mother to the Sick”.

În același timp, regina, ca și regele, au purtat până la sfârșitul vieții povara dragostei pentru cea dintâi patrie, chiar și după ce, timp de aproape o jumătate de veac trăiseră, iubiseră și o slujiseră pe cea de-a doua. Spre sfârșitul domniei, regele cu durere și suferință s-a supus destinului, voinței națiunii care-l chemase în fruntea ei, încheindu-și însă și viața, dar pentru Carmen Sylva au mai urmat aproape doi ani de viețuire până când, în februarie 1916, inima ei avea să înceteze să bată. Dar amândoi vor rămâne alături la Curtea de Argeș în pământul patriei celei noi, care, câțiva ani după sfârșitul domniei lor, trăise deplina împlinire datorită luptei și jertfei nepotului lor regal.

Am lucrat cu ani în urmă în arhiva palatului de la Neuwied, prilej de a cunoaște și înțelege temeiul de formare al celei dintâi regine a țării noastre, aici în preajma Rinului, într-un orașel modest, dar romantic, într-un mic palat pe măsură, dar și într-o familie de veche stirpe, primind o educație aleasă, care avea s-o ajute a fi o intelectuală de înaltă clasă, o artistă cu rare însușiri și mai ales o ființă de o sensibilitate deosebită.

A trecut prin viață ca printr-un basm, însuflețită de umanitate, trăind de fapt în lumi paralele, creându-și ficțiuni agreabile, oscilând între Rinul copilăriei și tinereții, Dunăre și Mare și mai ales Carpații, unde se va înălța la Sinaia palatul noii sale vieți. Doamna și apoi regina Elisabeta, Carmen Sylva, nume cu care a intrat în literatură, cea dintâi regină a țării a rămas ca o amintire nemuritoare pentru generațiile următoare, deși de la dispariția ei din viață a trecut un veac și nici nu se cuvina a fi uitată.

Throughout their lives, both Queen Elizabeth and King Carol I bore the burden of love for their original homeland, even after having lived, loved and served their adopted homeland for nigh on half a century. Towards the end of his reign and his life, King Carol I surrendered to his destiny and the will of the nation that had asked him to lead it. Elizabeth survived him, living for two more years until, in February 1916, her heart stopped beating. They were buried together in Curtea de Argeș, beneath the soil of their new homeland, which, a few years after their reign came to an end, would achieve complete fulfilment thanks to the efforts and sacrifice of their nephew.

A few years ago I spent some time in the archives of the palace in Neuwied, which allowed me to gain an understanding of the early life and upbringing of Romania's first queen. There, in the vicinity of the Rhine, in a small but romantic town, in a modest palace and an old family, Princess Elizabeth received an exemplary education that would help her become a high class intellectual, an artist of rare quality and, above all, a human being of outstanding sensibility.

In her life and in that of her adopted country, Queen Elizabeth lived as if in a fairy tale, inhabiting parallel worlds, creating agreeable fictions and always travelling between the Rhine of her childhood and youth, the Danube and the Black Sea and, in particular, the Carpathian Mountains, where, in Sinaia, the palace representing her new life would be built.

A lady and then a queen, Elizabeth (who also went by the literary name of Carmen Sylva) is fondly remembered by subsequent generations, even a century after her death. And, indeed, she deserves never to be forgotten.

Dan BERINDEI

Membru al Academiei Române

Member of the Romanian Academy

File de Album

Principesa Elisabeta; ante 1869.

Muzeul Național Peleş

Principesa Elisabeta; cca. 1870.
Colecția arh. Mădălin Ghigeanu

Principele Carol și principesa Elisabeta; 1870.
Biblioteca Academiei Române, Cabinetul de Stampe

ATENEUL ELISAVETA.

Principesa Elisabeta; cca. 1880.
Muzeul Național Peleş

Regina Elisabeta; cca. 1885.
Muzeul Național de Istorie a României

M. S. Regina Elisabeta